

การศึกษาวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยของการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเด็กเพื่อการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์
A Study of Selected Literature in Thai Language Textbooks for Basic
Education Based on Fundamental Psychology Principles for Children's
Self-Development According to Buddhist Philosophy

ณัฐ ไตรเลิศ (Nat Tailert)^{1*}

Received: November 4, 2024

Revised: March 5, 2025

Accepted: May 14, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเด็กและหลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ที่ปรากฏในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า วรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทย มีเนื้อหาสาระสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กตามแนวคิดของเมย์ ฮิลล์ อับบ๊อท ทั้ง 7 ประการ คือ ความต้องการความรักและเป็นที่รัก ความสำเร็จ ความรู้ การแสดงความเป็นเจ้าของและการยอมรับ ความมั่นคงปลอดภัย การเปลี่ยนแปลง ความสวยงามและความเป็นระเบียบ ส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครที่ใช้หลักการพัฒนาตนเองของปรยุทธ์ ปยุตโต พบว่า ตัวละครปฏิบัติตามหลักพุทธศาสตร์ทั้ง 7 ประการ คือ โยนิโสมนสิการสัมปทา อปัมาทสัมปทา ฉันทสัมปทา อัตตสัมปทา ทิฏฐิสัมปทา กัลยาณมิตตตา และศีลสัมปทา การศึกษาความต้องการพื้นฐานตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเด็กในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนนั้นทำให้เห็นว่าการศึกษาความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติดังกล่าวเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดความทุกข์ในการดำเนินชีวิต ส่วนการศึกษาหลักทางพุทธศาสนานั้นจะช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าใจเหตุแห่งความทุกข์ และสามารถหาวิธีเพื่อดับทุกข์ ด้วยการนำทางพุทธศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาไตร่ตรองอันนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: วรรณกรรมคัดสรร, หนังสือเรียนภาษาไทย, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาตน, หลักพุทธศาสตร์

Abstract

This research aims to study the fundamental psychological needs of children based on basic psychological principles and the principles of self-development according to Buddhist philosophy as reflected in selected literature from Thai language textbooks for basic education under the Basic Education Core Curriculum. The study employs a descriptive analysis method. The findings revealed that the selected literature in the Thai textbooks addresses the fundamental psychological needs of children as outlined by May Hill Abbott which included seven aspects:

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Department of Thai Language, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

*Corresponding Author, Email: nattha.tai@sru.ac.th

the need for love and to be loved, achievement, knowledge, ownership and acceptance, security, change, beauty, and orderliness. Regarding character behavior based on self-development principles outlined by Phra Brahmaganabhorn it was found that the characters adhered to the seven principles of Buddhist philosophy: thorough consideration, diligence, aspiration, self-mastery, right view, good companionship, ethical conduct. The study of fundamental psychological needs in the selected literature highlights that these needs constitute basic human needs and are often linked to suffering in life. On the other hand, studying Buddhist principles can help individuals understand the causes of suffering and find methods to overcome them. Applying Buddhist philosophy enables critical reflection, guiding individuals toward self-development and the cessation of suffering.

Keyword: Selected Literatures, Thai Language Textbooks, Fundamental Education, Self-Development, Buddhist Philosophy

บทนำ

วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับคนในสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยมีเนื้อหาและแนวคิดที่เป็นเสมือนบันทึกทางสังคมของแต่ละยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์มีประสบการณ์อยู่จนอาจกล่าวได้ว่า “วรรณคดีเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540, หน้า 24) ดังเช่น ในยุคสมัยที่เริ่มสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่บ้านเมือง วรรณคดีจะมีเนื้อหาในการสร้างความสมัครสมานสามัคคี ความจงรักภักดี และมีเนื้อหามุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หรือมีเนื้อหาเป็นวรรณคดีคำสอน ซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมให้พลเมืองมีลักษณะพึงประสงค์ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เช่น ในสมัยสุโขทัยมีวรรณคดีเรื่องไตรภูมิมิถิลาและสุภาชีวิตพระร่วง ใช้สอนความประพฤติของคนให้อยู่ในศีลธรรม ในสมัยอยุธยามีโคลงทศรถสอนพระราม โคลงราชสวัสดิ์ โคลงพาลีสอนน้อง โคลงประดิษฐ์พระร่วง เพื่อชี้แนะความประพฤติในทางที่ดีที่เป็นประโยชน์ และสมัยรัตนโกสินทร์มีสุภาชีวิตสอนหญิง กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ โคลงโลกนิติ ใช้กล่อมเกลาคความประพฤติของคนในสังคม วรรณคดีจึงมีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการกล่อมเกลาคพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาวรรณคดีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการได้คัดเลือกวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีคุณค่าทางอารมณ์ และความคิด มาบรรจุไว้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดไว้ในประกาศเรื่องวรรณคดีสำหรับจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้าคำนำ) โดยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวรรณคดีด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าด้านอารมณ์ คุณค่าด้านคุณธรรม รู้จักใช้กระบวนการคิดนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่านและเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม วัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย ความเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก รวมทั้งรู้จักนำความรู้ ความคิด ความซาบซึ้งจากการศึกษาวรรณคดีไปช่วยกล่อมเกลาคพัฒนาอารมณ์ และจิตใจของนักเรียน ในการดำเนินชีวิตต่อไป วรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาช่วยกล่อมเกลาคพัฒนาอารมณ์และจิตใจของนักเรียนในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้าคำนำ)

สำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นแม้ว่าสังคมโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดก็ตาม กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยก็ยังคงเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในด้านของการสื่อสาร การฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีประสิทธิภาพ โดยทั้งหมดจะต้องให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลักภาษาและวรรณคดีไทยอย่างเห็นคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและใช้ในการกล่อมเกลาคพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งหากกล่าวถึงพฤติกรรม

ของมนุษย์นั้น พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553, หน้า 125) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในความกดดันของกลุ่มและบทบาทในสังคมอยู่มาก และนอกจากจะต้องคำนึงถึงอิทธิพลทางสังคมแล้ว ความสำคัญของความแตกต่างในแต่ละช่วงวัยก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ด้วย ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่เป็นบุคลากรของหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตด้านการสอนภาษาไทยจึงมีเป้าหมายในการศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมสะท้อนความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก ตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเด็ก และหลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ ดังนั้นเมื่อได้ทราบความต้องการของเด็กแล้วจะทำให้เราทราบได้ว่าเนื้อหาในช่วงตอนใดที่ผู้สอนสามารถสอดแทรกการจัดการเรียนการสอนที่ตรงกับความสนใจได้ อีกทั้งผู้วิจัยยังวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมโดยใช้แนวคิดตามหลัก พุทธศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในการบ่มเพาะพฤติกรรมของผู้เรียนผ่านตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมอันเป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียนในการนำมาใช้เป็นหลักพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเนื้อหาของเรื่องตามแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กของ เมย์ ฮิล อាប់ทอนอต (นิตยา วรรณภักดิ์, 2559, หน้า 94-96) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นกรอบการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (The need for physical well being) คือความต้องการความสุขทางกายหรือความพอใจทางวัตถุ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ การได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่ การได้รับความเอาใจใส่ และความสุขสบายต่าง ๆ เนื่องจากอ้อมแขนอันอบอุ่นของพ่อแม่ และความหรรษาสุขสบายทำให้เด็กรู้สึกเป็นสุขและปลอดภัย

2. ความต้องการความรักและเป็นที่รัก (The need to love and to be love) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะในวัยเด็กความต้องการประเภทนี้จะมีความมากและแสดงออกอย่างชัดเจน เนื่องจากเด็กยังมีหนทางการแสดงออกได้น้อยและยังไม่รู้จักหาสิ่งชดเชยเมื่อเกิดความรู้สึกต้องการด้านนี้ ความต้องการความรักและการเป็นที่รักมีพลังผลักดันมหาศาลมากที่จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา นิยามความรักของเด็กหมายถึงความรักในครอบครัว

3. ความต้องการแสดงความเป็นเจ้าของและการยอมรับ (The need to belong) เด็กจะมีความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เพื่อน และสังคม ส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเองและต้องการแสดงความเป็นเจ้าของในสิ่งต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้เรื่องการยอมรับด้วยการวางตัวเองไว้กับครอบครัว จากนั้นจึงขยายวงกว้างไปยอมรับสิ่งอื่นอันเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของต่อกลุ่ม

4. ความต้องการความสำเร็จ (The need to achieve) มนุษย์มีความต้องการความสำเร็จตั้งแต่แรก เกิดจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความต้องการความสำเร็จเป็นความต้องการพื้นฐานของเด็กทุกคน เมื่อเด็กทำอะไรก็ตามแล้วประสบผลสำเร็จจะเกิดความภาคภูมิใจ

5. ความต้องการการเปลี่ยนแปลง (The need for change) เด็กเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ และต้องการเปลี่ยนแปลงจากชีวิตที่ซ้ำซากจำเจ ก่อให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย ดังนั้นเราจึงมักเห็นเด็กไม่ค่อยอยู่นิ่งเฉยได้นาน จะต้องมีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่เสมอ สิ่งที่เด็กต้องการเพื่อสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเล่นและการพักผ่อน

6. ความต้องการที่จะรู้ (The need to know) ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กมักอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแปลกใหม่

รอบตัวและการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ มีความต้องการตรวจสอบค้นหาเพื่อจะรู้คำตอบด้วยคำถามที่ไม่สิ้นสุด

7. ความต้องการความสวยงามและความเป็นระเบียบ (The need for beauty and order) เป็นความต้องการสุนทรีย์ภาพในชีวิต ที่ให้ความอึดใจ ไสสะอาด เบิกบาน และจรรโลงใจ ปัจจัยแห่งความสุขในด้านนี้จะแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของการศึกษา การอบรม และรสนิยมของแต่ละบุคคล

ส่วนการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครนั้น ผู้วิจัยใช้หลักการพัฒนาตนเองของประยูร ปยุตโต เรียมศรีทอง (2542, หน้า 196) เพื่อให้มองเห็นพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามของตัวละคร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ไว้ ดังนี้

1. โยนิโสมนสิการสัมปทา หมายถึง การรู้จักทำใจโดยแยบคาย รู้จักคิดพิจารณา ให้ปัญญาแก้ปัญหา กล่าวคือ การรู้จักแก้ปัญหาและพึ่งตนเอง จัดการแก้ปัญหาอย่างมีระบบด้วยความคิดวิจลญาณตามเหตุปัจจัยด้วยตัวเอง

2. ศิลสัมปทา หมายถึง การถึงพร้อมด้วยศิลปะ กล่าวคือ รู้จักจัดระเบียบชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเรียบร้อย มีการวางแผนและจัดการกิจการงานต่าง ๆ อย่างมีระบบ

3. ฉันทสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยแรงจูงใจให้สร้างสรรค์ กล่าวคือ มีความสนใจ มีความพึงพอใจ มีความต้องการจะสร้างกิจการงานใหม่ ๆ ที่เป็นความดีงาม

4. อุตตสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยการฝึกฝนพัฒนาตนเอง กล่าวคือ มีความมุ่งมั่นพัฒนาตน ให้เต็มศักยภาพ มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ก็จะมีความองอาจจนที่สุดแห่งความสามารถของตน

5. ทิฐุสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยทิฐิ ยึดถือ เชื่อถือในหลักการ กล่าวคือ สามารถปรับเจตคติ และค่านิยมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ และทำให้มีสติปัญญางอกงามขึ้น

6. อัปมาทสัมปทา หมายถึง ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท กล่าวคือ การมีสติ กระตือรือร้น ตื่นตัวตลอดเวลา หมายถึง การมีจิตสำนึกแห่งความไม่ประมาทเข้าใจการเปลี่ยนแปลงชีวิต ใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

7. กัลยาณมิตตตา หมายถึง ความมีกัลยาณมิตร กล่าวคือ รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี ได้แก่ การรู้จักใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์ พิจารณา และเลือกแหล่งความรู้ที่ดี เริ่มจากการเลือกคบคนดี เลือกแบบอย่างที่ดี เลือกบริโภคนิสัยและข่าวสารต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิต

วิธีการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยของการศึกษาขั้นพื้นฐานชุดภาษาไทยเพื่อชีวิตวรรณคดีลำนำ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 และวรรณคดีวิจักษ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรมโดยใช้หลักจิตวิทยาเบื้องต้น และหลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล และความสามารถในการปฏิบัติตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะวรรณกรรมที่มีตัวละครเป็นองค์ประกอบหลักในการดำเนินเรื่อง

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำหลักจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเด็ก ตามแนวคิดของเมย์ ฮิล อាប់ท นอต มาใช้ในการวิเคราะห์ความสนใจและความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครโดยใช้หลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ของประยูร ปยุตโต มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

3. ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยพร้อมยกตัวอย่างประกอบ และรายงานเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนที่แสดงให้เห็นความต้องการพื้นฐานสำหรับเด็ก

การศึกษาเนื้อหาสาระของวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยที่แสดงให้เห็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก ตามแนวคิดของ เมย์ ฮิล อាប់ทนอต พบว่า มีวรรณกรรม 10 เรื่อง ที่มีเนื้อหาสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก คือ ไชยเชษฐ์ เห็นแก่ลูก พระอภัยมณี อีเหนา เงาะป่า ขุนช้างขุนแผน ราชธิดาธิราช ศิลาจารึกหลักที่ 1 รามเกียรติ์ และกาพย์พระไชยสุริยา ผลการวิเคราะห์พบว่า วรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยมีเนื้อหาสาระสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก ทั้ง 7 ประการ

1.1 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (The need for physical well being) คือ ความต้องการความสุขทางกายหรือความพอใจทางวัตถุ ซึ่งความสุขที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดได้จากการได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ การได้รับความเอาใจใส่ และความสุขสบายต่าง ๆ เนื่องจากความสุขสบายจะทำให้เด็กรู้สึกเป็นสุขและปลอดภัย จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องไชยเชษฐ์ พบว่า พระนารายณ์เฝ้าเศียรเตี้ยโตมากับนางสุริยาผู้เป็นมารดาและท้าวสิงห์ผู้เป็นตา แม้ว่าพระนารายณ์เฝ้าเศียรจะไม่ได้อยู่กับพระไชยเชษฐ์ผู้เป็นพ่อแต่ก็ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากแม่และมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ของพระนารายณ์เฝ้าเศียรนั้นตอบสนองความต้องการความสุขทางกายและความสุขสบายต่าง ๆ ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“เมื่อนั้น ชื่นชมยินดีชิลีลา พร้อมพระที่เลี้ยงทั้งสี่ ควบจับคับคั่งเวียงชัย	พระนารายณ์เฝ้าเศียรโอรสา มาทรงอาษาทันใด เสนีชีมีมาไสว เร่งอาษาไนยให้เคลื่อนคลาย”
--	---

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้า 115)

จากบทประพันธ์ข้างต้น พระนารายณ์เฝ้าเศียรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายในฐานะกษัตริย์ ทำให้พระนารายณ์เฝ้าเศียรแวดล้อมไปด้วยผู้คนคอยดูแลปรนนิบัติ เมื่อพระนารายณ์เฝ้าเศียรออกไปเที่ยวป่าจึงมีเหล่าพี่เลี้ยงทั้งสี่คอยดูแลปรนนิบัติอยู่ไม่ห่าง อีกทั้งยังมีม้าเป็นพาหนะทำให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทาง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพระนารายณ์เฝ้าเศียรนั้นได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างมีความสุขสบายในฐานะกษัตริย์ครองเมืองสิงห์ ตัวอย่างจากวรรณคดีเรื่องไชยเชษฐ์ จึงมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยที่ตัวละครได้รับ

1.2 ความต้องการความรักและเป็นที่รัก (The need to love and to be love) คือ ความต้องการความรักและเป็นที่รักของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ความรักระหว่างเพื่อนและบุคคลในสังคม รวมไปถึงความเมตตาต่อสัตว์เลี้ยงและสิ่งของ จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน แสดงให้เห็นความรักของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อพลายงาม โดยเฉพาะนางวันทองผู้เป็นแม่ ภายหลังจากที่พลายงามถูกขุนช้างลักลอบไปฆ่าทำให้นางวันทองต้องบอกทางให้พลายงามเดินทางไปหาย่าทองประศรีตามลำพัง เมื่อพลายงามต้องจากลานางวันทองจึงเกิดความเศร้าเสียใจ ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“แม่รักลูกลูกก็รักอยู่ว่ารัก จะกินนอนนอนว่าเมตตาเตือน	คนอื่นสักหมื่นแสนไม่แมนเหมือน จะจากเรือนร้างแม่ไปแต่ตัว”
--	---

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้า 69)

จากบทประพันธ์ข้างต้น นางวันทองไม่สามารถหนีไปจากขุนช้างได้ ดังนั้นเพื่อให้พลายงามพ้นภัยอันตรายจากขุนช้างนางวันทองจึงบอกทางให้พลายงามเดินทางไปหาย่าทองประศรีตามลำพัง เนื่องด้วยพลายงามนั้นมีอายุเพียง 9 ขวบ แต่ต้องเดินทางตามลำพังไปหานางทองประศรีที่กาญจนบุรี พลายงามเศร้า

เสียใจมาก จึงกล่าวย้ำเตือนให้นางวันทองรู้ว่าพลายงามรักนางวันทองมาก แม้ว่าจะมีใครเป็นหมั้นเป็นแสนคน ก็ไม่สามารถเทียบเทียมความรักของแม่ที่มีต่อลูกได้ ดังนั้นการจากลากันในครั้งจะจากกันเพียงแต่กายเท่านั้น แต่พลายงามยังรักแม่อยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหา แสดงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งความรักของแม่เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนต้องการ จากตัวอย่างจึงแสดงถึงความรักของแม่ที่ตอบสนองความต้องการความรักและเป็นที่รักของเด็กโดยผ่านเนื้อหาของวรรณกรรม

1.3 ความต้องการแสดงความเป็นเจ้าของและการยอมรับ (The need to belong) คือ ความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เพื่อน และสังคม ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในตนเองและต้องการ ความเป็นเจ้าของในสิ่งต่าง ๆ เช่น พ่อแม่ สิ่งของ เพื่อน สัตว์เลี้ยง จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ในตอนที่สุดสาครไปเที่ยวเล่นและได้พบม้านิลมังกร ซึ่งมีรูปร่างหน้าตาประหลาดและมีพลังกำลังมาก สุดสาคร จึงต้องการมาเป็นของตน ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“พอบพบม้าหน้าเหมือนมังกรร้าย แต่ก็กับกายนั้นเป็นม้าหน้าฉงน
ทางเหมือนอย่างหางนาคปากคำรณ กายพิกลกำยำดูดำนิล”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 11)

จากบทประพันธ์ข้างต้นอธิบายลักษณะม้านิลมังกรเป็นสัตว์ผสมระหว่างม้ากับมังกร มีลำตัว เป็นม้าแต่มีเกล็ดสีดำวาว ส่วนหัวเป็นมังกรและหางเหมือนนาค จึงมีรูปร่างหน้าตาประหลาดอีกทั้งยังมี พลังกำลังมาก จึงทำให้สุดสาครต้องการนำมาเป็นของตนเองและด้วยม้านิลมังกรนั้นเป็นม้าที่มีฤทธิ์มาก จึงทำให้ สุดสาครต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างยิ่งในการจับม้านิลมังกรมาเป็นของตนเอง ดังความว่า

“กระโดดโครมโถมถึงเข้าที่จังหวัด มังกรหวดหางกระหวัดทั้งกัดขบ
พอหลุดมือรีอกลับเข้ารับรบ โจนประจบจับหวดกระหวัดรั้ง
เอวางหวายสายสิญจน์สวมศิระชะ ด้วยเดชพระเวทวิเศษขลัง
ม้ามังกรอ่อนดั้นลั่นกำลัง ขึ้นนั่งหลังแล้วกุมารก็อ่านมนตร์”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 12)

จากบทประพันธ์ข้างต้น สุดสาครต้องการได้ม้านิลมังกรไว้เป็นพาหนะเพื่อไว้ตามหาพระอภัยมณี แต่ม้านิลมังกรไม่ยอมให้จับง่าย ๆ สุดสาครต้องใช้ความมานะพยายามดึงหวดของม้านิลมังกรรั้งไว้แล้วใช้ หวายสายสิญจน์สวมศิระชะม้าไว้ได้สำเร็จ แล้วจึงร่ายมนตร์ตามที่พระโยคีสอนไว้ ทำให้ม้านิลมังกรอ่อนกำลังลง และยอมเป็นพาหนะของสุดสาคร จะเห็นได้ว่าความมุ่งมั่นพยายามของสุดสาครในการจับม้านิลมังกรมาเป็น ของตนนั้นก็เพื่อต้องการเป็นเจ้าของและได้รับการยอมรับจากม้านิลมังกร

1.4 ความต้องการความสำเร็จ (The need to achieve) คือ ความต้องการกระทำสิ่งใดก็ตาม แล้วประสบผลสำเร็จซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องราชาธิราช แสดงให้เห็น การต่อสู้ของสมเด็จพระรามที่อาสาต่อสู้บนหลังม้ากับทหารเอกของพระเจ้ากรุงจีนตัวต่อตัว สมิงพระรามเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการรบและมีปฏิภาณไหวพริบ จึงใช้ความฉลาดของตนเอาชนะกามะนีทหารเอกของพระเจ้า กรุงจีนได้สำเร็จ ทำให้กรุงอังวะชนะศึกและไม่ต้องทำศึกสงครามกับกรุงจีนอีก ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“สมิงพระรามได้ทีก็สอดทวนแทงถูกชอกกรักแร้กามะนี กามะนีเอนตัวลง สมิงพระราม
จึงชักดาบกระที่บม้าเข้าฟันย่อนตามกลีบเกราะขึ้นไป ต้องศิระชะกามะนีขาดออกตกลงมา
ยังมีทันถึงดิน ก็เอาขอเหล็กสับเอาศิระชะกามะนีได้ใส่ตะกรวยแล้วก็ชักม้าพอนร่าเป็น
เพลงทวนเข้ามาตรงหน้าพลับพลาพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 119)

จากบทประพันธ์ข้างต้น สมิงพระรามได้อาสาต่อสู้กับกามะนีด้วยความชำนาญในการรบ เมื่อสมิงพระรามเห็นว่าม้าของกามะนีเริ่มอ่อนกำลังลงจึงใช้เพลงทวนโคมเวียนขี่ม้าวนเป็นวงกลม ส่วนกามะนีขี่ม้าเป็นเพลงผ่าหมากเข้าไปที่กลางวง พอม้าของกามะนีอ่อนกำลังลงจึงทำให้กลับตัวหลบไม่ทัน สมิงพระรามจึงได้ที่สอดทวนแทงไปที่คอกรักแร้ กามะนีจึงเพลิงพล้ำเอนตัวลง สมิงพระรามจึงซัดดาบออกพร้อมกระแทกม้าเข้าฟันย้อนตามกลีบเกราะขึ้นไปถูกศีรษะของกามะนีขาด แต่ยังไม่ทันตกถึงพื้นก็เอาขอเหล็กเกี่ยวศีรษะของกามะนีใส่ในตะกรวย แล้วขี่ม้าตรงเข้ามายังพลับพลาของพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จะเห็นได้ว่านอกจากความชำนาญในการรบแล้วสมิงพระรามยังใช้ปฏิภาณไหวพริบจนทำให้สามารถเอาชนะกามะนีได้สำเร็จ

1.5 ความต้องการการเปลี่ยนแปลง (The need for change) คือ เด็กเป็นวัยที่ต้องการอิสระ และต้องการเปลี่ยนแปลงจากชีวิตที่ซ้ำซากจำเจ ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย จะต้องมีการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่เสมอ จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องราชาธิราช สมิงพระรามเป็นทหารของพระเจ้าราชาธิราชแห่งเมืองหงสาวดีถูกจับมาเป็นเชลยศึกของกรุงอังวะ ต้องการเปลี่ยนแปลงจากความลำบากตรากตรำที่ได้รับในฐานะเชลยศึก เมื่อได้ยินว่าพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องประกาศหาผู้มีฝีมือไปต่อสู้กับกามะนีแต่ก็ไม่มีผู้อาสา สมิงพระรามจึงคิดที่จะอาสาต่อสู้บนหลังม้ากับทหารเอกของกรุงจันทน์ต่อตัว ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“สมิงพระรามได้ยินดังนั้นก็คิดว่า แต่เราต้องพ้นจากการตรากตรำอยู่นานแล้ว มิได้ขี่ช้างขี่ม้าเหยียดมือเหยียดเท้า เยื้องแขนซ้ายย้ายแขนขวาเล่นบ้างเลยรำคาญใจนัก เราจะกลัวอะไรกับกามะนีทหารจีน อันจะเอาชัยชนะนั้น ไม่สู้ยากนัก ครั้นจะรับอาสาบัดนี้เล่า ก็เหมือนหาบสองป่าอาสาสองเจ้าหาครวไม่คิดแล้วก็นั่งอยู่”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 111)

จากบทประพันธ์ข้างต้น เนื่องด้วยสมิงพระรามเป็นทหารที่มีความเก่งกล้าสามารถในการรบ เมื่อถูกจับเป็นเชลยจึงทำให้สมิงพระรามเกิดความรำคาญใจ เนื่องจากความเป็นอยู่ของเชลยนั้นต้องถูกพันธนาการแขนขาไม่สามารถขยับได้เหมือนปกติ อีกทั้งยังต้องตรากตรำอยู่อย่างยากลำบาก สมิงพระรามจึงคิดว่าการต่อสู้เอาชนะกับกามะนีนั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่ยาก การถูกพันธนาการทำให้สมิงพระรามเกิดความต้องการการเปลี่ยนแปลงในชีวิต แม้ท้ายที่สุดจะยังไม่ลงมือทำก็ตาม จากเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นความต้องการการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์

1.6 ความต้องการที่จะรู้ (The need to know) คือ ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กมักอยากรู้อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่รอบตัวมีความต้องการตรวจสอบค้นหาเพื่อจะรู้คำตอบด้วยคำถามที่ไม่มีสิ้นสุด จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องเงาะป่า มีเนื้อหากล่าวถึงคณิงและไม้ไผ่ซึ่งอาศัยอยู่ในป่า มีความสามารถในการใช้อาวุธล่าสัตว์ เด็กทั้งสองชอบเที่ยวเล่นในป่าและหาอาหารจากธรรมชาติเพื่อมาแบ่งกันกิน การเที่ยวป่าล่าสัตว์ของคณิงและไม้ไผ่ทำให้เด็กทั้งสองได้เห็นและเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่รอบตัว ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“นกแซ่ดแซ่ดซ้องซ้อตันจ้อเฮ็ด	จงจิกเมล็ดกินพลางต่างส่งเสียง
บ้างโผผินบินขยับลงจับเคียง	เปล่งลำเนียงเสนาะยั้งยั้งนั่งฟัง
นกตาเอี๊ยะระเห็จเหินเวหาสูง	เห็นเป็นฝูงนักร้อยลอยสะพรัง
ที่ริมทางสล้างล้วนต้นกายัง	นกยวงจับรายสุดสายตา
ยินลำเนียงเพียงเวยาะอ้ายเงาะน้อย	ยิงหนูน้อยๆไม่หนียิงลิหิวา
ทั้งสองเงาะอายุใจเมินไคลคลา	มันใหญ่กว่าเกินอาวุธสุดเสียดาย”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 101)

จากบทประพันธ์ข้างต้น คณิงและไม้ไผ่ออกไปล่าสัตว์ได้ไปพบนกน้อยใหญ่ในป่า ทั้งนกตัวเล็ก ๆ ที่ส่งเสียงร้องแข่งกันที่ต้นไทร และนกตัวใหญ่จำนวนมากบินสูงอยู่บนท้องฟ้า เสียงของนกเหล่านั้นเหมือนกับกำลังเยาะเย้ยทำทนายให้คณิงและไม้ไผ่ใช้กระสุนยิงนกเหล่านั้น แต่ทั้งสองก็ไม่สามารถยิงนกเหล่านั้นได้ เพราะอาวุธนั้นมีขนาดเล็ก การเที่ยวเล่นของคณิงและไม้ไผ่ในป่านั้นสามารถช่วยเติมเต็มความอยากรู้อยากเห็น เพราะที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตของคณิงและไม้ไผ่นั้นอยู่ในป่า และธรรมชาตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่รอบตัวและการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติจึงสามารถสนองตอบความต้องการที่จะรู้ของคณิงและไม้ไผ่ได้

1.7 ความต้องการความสวยงามและความเป็นระเบียบ (The need for beauty and order) คือ ความต้องการสุนทรียภาพในชีวิตที่ให้ความอึดใจ ไสสะอาด เบิกบาน และจรรโลงใจ จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา แสดงให้เห็นภาพความสวยงามที่เกิดขึ้นในจินตนาการเมื่อกล่าวถึงบรรยากาศและสภาพของธรรมชาติในยามค่ำคืน ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“วันนั้นจันทร์ มีดารากร เป็นบริวาร
เห็นลั่นดินฟ้า ในป่าท่าธาร มาลีคลี่บาน ใบก้านอรชร”
“เย็นฉ่ำน้ำฟ้า ชื่นชะผกา วายุพาจร
สารพันจันทร์อิน รินกลิ่นเกสร แตนต่อคลอร้อน ว้าว่อนเวียนวน”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 86)

จากบทประพันธ์ข้างต้น ภายหลังจากที่พระไชยสุริยาและพระนางสุมาลีพบกับเหตุการณ์พายุใหญ่พัดจนเรือล่มอับปาง ทำให้พระไชยสุริยาและพระนางสุมาลีต้องมาอาศัยอยู่ในป่า จึงกล่าวถึงบรรยากาศและสภาพธรรมชาติยามค่ำคืนที่มองเห็นพระจันทร์แวดล้อมไปด้วยดวงดาว ธรรมชาติรอบ ๆ ให้ความรู้สึกสดชื่น มีสายลมพัดมาเรื่อย ๆ พร้อมนำพากลิ่นหอมของดอกไม้ฟุ้งกระจาย จนทั้งแดนและต่อบินวนเวียนมาชื่นชม ความงามของธรรมชาติทำให้เห็นสุนทรีย์ในชีวิต การบรรยายบรรยากาศและธรรมชาติจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบิกบานและจรรโลงใจ ตัวอย่างจากวรรณคดีเรื่องกาพย์พระไชยสุริยาจึงมีเนื้อหาตอบสนองความต้องการความสวยงามของผู้อ่าน ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์

2. พฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมคดีสรรในหนังสือเรียนกับการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์

การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมคดีสรรในหนังสือเรียนตามหลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมมีการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสตร์ แต่ในด้านพบในตัวละครต่อไปนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 โยนิโสมนสิการสัมปทา เป็นการพิจารณาโดยแยกคายอย่างละเอียด ถัดวัน ลึกซึ้ง พบในตัวละครจำนวน 18 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

วรรณคดีเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมิงกฤษณี พบว่า เมื่อท้าวดาหามีรับสารจากท้าวกะหมิงกฤษณีเพื่อสวามิภักดิ์ให้กับโอรสของตน ท้าวดาหามีใช้ความคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณแล้วจึงบอกปฏิเสธของทูตท้าวกะหมิงกฤษณี โดยให้เหตุผลว่า ตนนั้นยกนางบุษบาให้กับจระก่าไปแล้ว ดังความว่า

“เมื่อนั้น ฟังสารทราบอรรถแล้วตรัสไป
อันอะหนะบุษบาบังอร ได้ปลดปลงลงใจให้ปัน
ซึ่งจะรับของสุระะตูนี้ ผูกคนทั้งแผ่นดินจะนิทา
องค์ศรีปัดทราเป็นใหญ่ แก่เสนาให้ทั้งสองนั้น

ครั้งก่อนจรกาคูนาหงัน
เห็นผิดประเพณีหนักหนา

นัdkันจะแต่งการวิวาห์
สิ่งของที่เอามาจกคืนไป”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 33)

จากบทประพันธ์ข้างต้นนั้นจะเห็นว่า เมื่อท้าวดาหาได้รับฟังสารแล้วจึงรับสั่งทูตทั้งสองของ ท้าวกะหมังกุหนิงที่มาเข้าเฝ้าว่า ตนได้ยกนางบุษบาให้แก่จรกาที่มาหมายหมั้นไว้ก่อนแล้วและได้ปลงใจจะให้ แต่งงานกัน หากจะรับของจากท้าวกะหมังกุหนิงก็ดูจะผิดประเพณีและเหล่าประชาราชาอาจินทาได้ จึงขอให้ นำสิ่งของเหล่านี้กลับคืนไป จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าท้าวดาหาที่มีความคิดวิจรรณญาณอย่างมีเหตุผล เมื่อท้าวดาหาได้รู้ถึงจุดประสงค์ในสารของท้าวกะหมังกุหนิงจึงบอกปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่าตนได้ยกบุษบาให้กับ จรกาไปแล้ว จากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ท้าวดาหาใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองเหตุการณ์อย่าง ลึกซึ้ง เพื่อไม่ให้ตนต้องผิดคำพูดกับจรกาและไม่ประพฤติดนให้เป็นที่ครหาแก่ผู้อื่น

2.2 อัปมาทสัมปทา คือ การมีสติ กระตือรือร้น ตื่นตัวตลอดเวลา มีจิตสำนึกแห่งความไม่ประมาท เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสภาพแวดล้อม พบในตัวละครจำนวน 5 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

จากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน พบว่า หลังจากที่นางวันทองรู้ว่าขุนช้างได้ล่อลวงพลาญงาม ไปผานางวันทองจึงนำพลาญงามไปฝากไว้กับขรวันาก จนถึงรุ่งเช้าจึงแนะทางให้พลาญงามเดินทางไปหา นางทองประศรีผู้เป็นย่าเพื่อให้พลาญงามรอดพ้นจากขุนช้าง แสดงให้เห็นว่านางวันทองเป็นผู้ที่มีสติแม้ว่า จะตกอยู่ในสภาวะโกรธเคืองและลำบากรใจ ตามแนวปฏิบัติด้านอัปมาทสัมปทา ดังความว่า

“นางวันทองร้องไห้เมื่อใกล้รุ่ง
ด้วยวัดเขาเข้าใจเคยไปเจน
แล้วถือไม้ใส่ขนมผ้าห่มหุ้ม
ลงจากเรือนเชื่อนมาข้างทำน้ำ
ถึงวัดเขาเข้าตรู่ตุลุน้อย
จะนั่งหยุดพูดจาจะช้าการ
ให้ขนมส้มสุกแก่ลูกกรัก
หนทางบ้านกาญจนบุรีตรงนี้แล

น้ำค้างฟุ้งฟ้าแดงเป็นแสงเสน
โจงกระเบนนั้นเหมาะห่มเพลาค่า
ออกอย่างคุ่มดินเหยาแก้วล้า
แล้วรีบร่ำเดินตรงเข้าดงตาล
เห็นมาคอยนั่งทำน้ำสงสาร
ลาสมภารพามาป่าสะแก
สงสารนักรจะร้างไปห่างแม่
จำให้แน่นะอย่าหลงเที่ยววงเวียน”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้า 67)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อวันทองรู้ว่าขุนช้างลวงพลาญงามไปผาอย่างโหดร้าย ทารุณ จึงโกรธเคืองและตำท้อขุนช้าง แต่นางก็ไม่สามารถหนีไปจากขุนช้างได้ นางวันทองจึงนำพลาญงามฝากไว้กับ ขรวันากจนเข้าตรู่ นางวันทองรีบออกจากบ้านเพื่อไปหาพลาญงาม นางวันทองจำต้องชี้ทางไปยังบ้านนางทองประศรี ให้แก่พลาญงาม เพื่อให้พลาญงามรอดพ้นภัยอันตรายจากขุนช้าง จากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านางวันทอง เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น กระทำการด้วยความเร่งรีบและเห็นคุณค่าของเวลาเพื่อป้องกันพลาญงามให้รอดพ้น จากขุนช้าง

2.3 อุตตสัมปทา คือ มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ เป็นผู้มีเชื่อมั่นในตนเองว่า สามารถจะพัฒนาได้ พบในตัวละครจำนวน 4 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา พบว่า ภายหลังจากที่พระไชยสุริยาและ พระนางสุมาลีได้ฟังคำสั่งสอนจากฤๅษีแล้วจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงมุ่งมั่นพัฒนาตนเองจนได้เสด็จสู่สวรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระไชยสุริยาและพระนางสุมาลีนั้มุ่งมั่นพัฒนาตนเองตามแนวปฏิบัติด้านอุตตสัมปทา ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“สององค์ทรงหนึ่งพยัคฆา	จัดจีบกลีบชญา
รักษาศิลลือฤษี	
เข้าค่าทำกิจพิธี	กองกฤษณ์อัคคี
เป็นที่บูชาถาวร	
ปลงพีเป็นที่บรรจถรณ์	เอนองค์ลงนอน
เหนือขอนเขนยเกยเคียร	
ค่าเข้าเอกราตกวาดเตียน	เหน้อยยากพากเพียร
เรียนธรรมบำเพ็ญเคร่งครั้น	
สำเร็จเสร็จได้ไปสวรรค์	เสวยสุขทุกวัน
นานนับก็กลับปทุพันธร์”	

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 91)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พระไชยสุริยาและพระนางสุมาลีเมื่อได้รับฟังธรรมคำสั่งสอนแล้วเกิดเลื่อมใสศรัทธารักษาศิลเป็นฤษี ทำพิธีบูชาไฟเป็นกิจประจำ ทั้งสองพระองค์ใช้พื้นดินเป็นที่นอนมีขอนไม้เป็นหมอนหนุนศีรษะ กวาดพื้นจนสะอาดทุกเข้าค่าด้วยความเหน็ดเหนื่อย จนสำเร็จได้เสด็จสู่สวรรค์เสวยแต่ความสุขนานชั่วกัปชั่วกัลป์ จากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระไชยสุริยาและพระนางสุมาลีมีความมุ่งมั่นและเพียรพยายามกระทำกิจของตนเองจนสำเร็จได้เสด็จสู่สวรรค์ตามผลของการกระทำในที่สุด

2.4 ฉันทสัมพันธ์ คือ ถึงพร้อมด้วยแรงจูงใจสร้างสรรค์ มีความสนใจ มีความพึงพอใจ มีความต้องการสร้างสรรค์กิจการงานใหม่ ๆ ที่เป็นความดีงามและมีประโยชน์ พบในตัวละครจำนวน 4 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน พบว่า ขณะที่ขุนแผนถูกจองจำในคุกนั้น เขายังทำเครื่องจักสานเพื่อไม่ให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าขุนแผนถึงพร้อมด้วยแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ตามแนวปฏิบัติด้านฉันทสัมพันธ์ ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“จะกล่าวฝ่ายนายขุนแผนที่แสนทุกข์	แต่ติดคุกขัดข้องให้หมองหมาง
อยู่หับเผยเคยสะอาดขาดลำอาง	จนผอมซูบรูปร่างดูรุงรัง
ผมยวกล้ำกระหวัดตัดไม้เข้า	เหตุด้วยเขาคงทนทั้งมนตร์ขลัง
อยู่เปล่าเปล่าเล่าก็จนพันกำลัง	อุตส่าห์นั่งทำการสานกระทาย
ให้นางแก้วกิริยาช่วยทาร์ก	ขุนแผนถักขอبردกระหวัดหวาย
ใบละบาทคาดได้ด้วยง่ายตาย	แขวนไว้ขายทั้งเรือนออกเคลื่อนไป”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้า 93)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ขณะที่ขุนแผนต้องถูกจองจำอยู่ในคุกด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่แสนลำบากนั้น เขาได้ทำเครื่องจักสานเพื่อไว้ขายเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขุนแผนถึงพร้อมด้วยแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ มีความสนใจและต้องการจะสร้างสรรค์เครื่องจักสานในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่ตนเองนั้นถูกจองจำเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.5 ทิฐีสัมปทา คือ การปรับเจตคติและค่านิยมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้สติปัญญาองงามขึ้น พบในตัวละครจำนวน 4 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

นายกล้า จากบทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูก เมื่อนายกล้าได้พบกับแม่ล่อผู้เป็นบุตรสาวของตนที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อยและยังพูดถึงตนในทางที่ดี จึงทำให้นายกล้าปรับเปลี่ยนความคิดที่จะแสดงตัวให้แม่ล่อ

เสียชื่อเสียง และตัดสินใจเด็ดขาดว่าตนเองจะถอยออกมาและปล่อยให้ลูกอยู่ตามวิถีทางที่ดีของลูกต่อไป แสดงให้เห็นว่านายกล้าได้ปรับเจตคติและมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปฏิบัติด้านทฤษฎีสัมพัทธภาพ ดังความว่า

นายกล้า (นั่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูด เสียงออกเครือ ๆ) “เจ้าคุณขอรับ ได้ทำพุดถูก เด็กคนนี้ได้เกินที่จะเป็นลูกผม ผมมันเลวทรามเกินที่จะเป็นพ่อเขา ผมพึ่งรู้สึกความจริงเดี๋ยวนี้เอง”

พระยาภักดี (ตบ่านายกล้า) “พ่อกล้า!”

นายกล้า “หล่อนได้เขียนรูปพ่อของหล่อนขึ้นไว้ในใจเป็นคนดีไม่มีที่ติ ผมไม่ต้องการจะลบรูปนั้นเสียเลย (ถอดแหวนวงหนึ่งจากนิ้ว) นี่แน่ะครับ แหวนนี้เป็นของแม่ฉวล ผมได้ติดไปด้วยสิ่งเดียวเท่านี้แหละ เจ้าคุณได้โปรดเมตตาผมสักที พอถึงวันแต่งงานแม่ฉวล เจ้าคุณได้โปรดให้แหวนนี้แก่เขา บอกว่าเป็นของรับไหว้ของผม ส่งมาแทนตัว”

พระยาภักดี (รับแหวน) “ได้ซิเพื่อนเอ๋ย ฉันจะจัดการตามแกสั่ง อย่าวิตกเลย”

นายกล้า “แล้วผมขออะไรอีกอย่าง”

พระยาภักดี “อะไร? ว่ามาเถอะ ฉันไม่ขัดเลย”

นายกล้า “อย่าได้บอกความจริงแก่แม่ฉวลเลย ให้เขาคงนับถือรูปผมอันเท่านั้น ว่าเป็นพ่อเขา และให้นับถือตัวผมเป็นเหมือนอา”

พระยาภักดี “เอาเถอะ ฉันจะทำตามประสงค์”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 41-42)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อนายกล้าได้มาพบกับแม่ฉวลลูกสาวของตน และได้เห็นว่ามีกิริยามารยาทเรียบร้อย เคารพบนอบผู้ใหญ่ อีกทั้งยังพูดถึงตนในฐานะพ่อแท้ ๆ ในทางที่ดี ทำให้นายกล้าเปลี่ยนความคิดที่จะแสดงตนให้แม่ฉวลรู้ว่าตนนั้นคือพ่อที่แท้จริง ซึ่งก่อนหน้านี้หน้านายกล้าต้องการแสดงตัวเพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากแม่ฉวลโดยไม่สนใจว่าตนนั้นเคยเป็นคนที่ติดคุกมาก่อน และพอพันโทช นายกล้าก็ยิ่งเข้าไปข้องเกี่ยวกับบอบายมุข จากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านายกล้าได้ปรับเจตคติและมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตและเห็นความสุขของลูกมากกว่าความสุขของตนเอง

2.6 กัลยาณมิตรตตา คือ รู้จักหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี ได้แก่ รู้จักใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์ พิจารณาในการเลือก เริ่มจากการเลือกคบคน เลือกตัวแบบที่ดี พบในตัวละครจำนวน 2 ตัวละคร ดังตัวอย่าง

จากการศึกษาวรรณคดีเรื่องหัวใจชายหนุ่ม พบว่า นายประพันธ์ได้คบหาเพื่อนที่ดีอย่าง นายประเสริฐที่คอยกล่าวเตือนการใช้ชีวิต แสดงให้เห็นว่านายประพันธ์ รู้จักใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์พิจารณาเลือกคบคนที่ดี ตามแนวปฏิบัติด้านกัลยาณมิตรตตา ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

...และในจดหมายสุดท้ายของพ่อประเสริฐ เพื่อนได้กล่าวเตือนฉันมาว่า อย่าให้ล้มสุภาพธิดอังกฤษที่ว่า “เมฆทุกก้อนมีซบในเป็นเงิน” ซึ่งฉันเข้าใจว่า พ่อประเสริฐคงตั้งใจว่าหวังใจว่าในไม่ช้าฉันกับแม่อยู่ไรจะปรองดองกันได้...

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 127)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นายประเสริฐแสดงความเป็นห่วงต่อปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิตของนายประพันธ์ เห็นได้จากการที่นายประเสริฐยกเอาสุภาษิตภาษาอังกฤษมาเพื่อเตือนสตินายประพันธ์ คือ เมฆทุกก้อนมีซบในเป็นเงิน มาจากสำนวนภาษาอังกฤษว่า every cloud has a silver lining ซึ่งมีความหมายว่า ในอุปสรรค ปัญหา หรือความทุกข์ย่อมมีเรื่องดี ๆ หรือความสุขแทรกอยู่บ้าง จากคำกล่าวของนายประเสริฐแสดงให้เห็นว่านายประพันธ์ได้ใช้สติปัญญาในการเลือกคบคนที่ดีคอยให้ความหวังใจเมื่อนายประพันธ์ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคในชีวิต

2.7 ศิลสัมปทา คือ รู้จักจัดระเบียบชีวิต มีการวางแผนและจัดการกิจการงานต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียน พบว่า วรรณคดีเรื่องหัวใจชายหนุ่ม เป็นเพียงเรื่องเดียวที่ตัวละครสามารถปรับเปลี่ยนความคิดที่เคยล้มเหลวและสามารถจัดระเบียบชีวิตตนเองใหม่ ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ต่อไปนี้

“ครั้นเมื่อต้นเดือนธันวาคมนี้ ฉันได้ย้ายตำแหน่งมาเป็นผู้ช่วยเจ้ากรมโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ นับว่าเป็นของถูกใจของฉันทีเดียว เพราะฉันแลเห็นหนทางที่อาจจะได้ทำการตรงตามทางที่ฉันได้เล่าเรียน และชอบอยู่แล้ว ฉันหวังใจว่าจะได้ไปเป็นผู้เล็กเซอร์พิเศษที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงด้วย”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, หน้า 131)

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นายประพันธ์เลิกรักกับแม่จู่ไปแล้ว เขาได้จัดระเบียบชีวิตของตนเองใหม่ จากผู้ที่เคยทำอะไรตามใจตนเอง ไม่ค่อยยอมรับการทำงานในระบอบราชการนัก และไม่เชื่อฟังบิดาจนทำให้ชีวิตของนายประพันธ์ต้องพลิกผัน จนเมื่อนายประพันธ์คิดได้จึงตั้งใจพัฒนาตนเอง โดยการวางแผนกิจการงานต่าง ๆ ของตนให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับจนได้รับการไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งในหน้าที่การงานที่สูงขึ้น ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านายประพันธ์เป็นผู้ที่รู้จักจัดระเบียบชีวิตของตนเองจนสามารถทำให้ตนเองนั้นมีชีวิตที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาเนื้อหาสาระของวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยที่สนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก พบว่า วรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนภาษาไทยมีเนื้อหาสาระสนองต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กตามที่เมย์ ฮิลด์ อាប់ทอนอด ระบุไว้ทั้ง 7 ประการ ซึ่งการที่พบความต้องการความสำเร็จ และความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดถึง 6 เรื่องนั้น อาจเป็นเพราะความสำเร็จเป็นความต้องการพื้นฐานของเด็กทุกคน ซึ่งมีสาเหตุมาจากวัยเด็กนั้นเป็นวัยที่มีประสบการณ์ในชีวิตน้อย ดังนั้นเมื่อเด็กเริ่มต้นทำอะไรก็ตามแล้วประสบความสำเร็จเด็กจึงเกิดความภาคภูมิใจและมีแรงกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในครั้งต่อไป ดังที่ซินดา แดงอุดม (2562, หน้า 6) กล่าวว่า การได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จบ่อย ๆ จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และทำให้มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อให้ประสบความสำเร็จในงานอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งที่ปรากฏในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนคือการใช้ความมานะพยายามจนประสบความสำเร็จ เช่น รามเกียรติ์ที่มีเนื้อหากล่าวถึงความต้องการความสำเร็จที่นำมาบรรจุในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ความสำเร็จของพระนารายณ์ที่สามารถใช้สติปัญญาในการปราบหนทกได้สำเร็จ และความสำเร็จของหนุมานที่ใช้ความเก่งกล้าสามารถผ่านด่านต่าง ๆ จนไปช่วยพระรามได้สำเร็จ ส่วนความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับอีกด้านหนึ่งที่พบในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนมากที่สุด เนื่องจากเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เช่นเดียวกัน ซึ่งความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ในขั้นที่ 3 ของมาสโลว์ (เช่น นคร, 2562, หน้า 98) คือ ความต้องการเป็นเจ้าของและต้องการได้รับความรัก และมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เกิดความรู้สึกหวงแหนอยากเป็นเจ้าของในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็ความต้องการความรักจากกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนหรือจากครอบครัว ความต้องการความรักที่พ้อมีต่อลูกพบในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียน เช่น ความรักของพ่อที่มีต่อลูกจากเรื่องอิเหนากล่าวคือ ท้าวกะหมังกุหนิงผู้เป็นพ่อที่มีความรักต่อวิหยาสะก่าผู้เป็นลูก ยอมทำตามคำขอร้องของลูกแม้ว่าจะต้องตายก็ตาม ส่วนความรักที่มีต่อเพื่อน เช่น เรื่องเงาะป่าแสดงให้เห็นความรักและความสัมพันธ์ระหว่างคนิงและไม่เฝ้าที่ชวนกันเที่ยวป่าล่าสัตว์หาอาหารจากธรรมชาติมาแบ่งกันกินอย่างสนุกสนาน

การศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้หลักการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ จากวรรณกรรม คัดสรรในหนังสือเรียนพบว่าตัวละครในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนปฏิบัติตามหลักพุทธศาสตร์ทั้ง 7 ประการ ซึ่งการพัฒนาตนเองโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการสัมปทา พบมากที่สุดถึง 19 ตัวละคร ทั้งนี้เพราะหลักโยนิโสมนสิการสัมปทาเป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์สุขแก่ตัวเราเองและผู้อื่น เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีในการฝึกอบรมตนอย่างมีสติ รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระบบ คิดวิเคราะห์ ไม่มองสิ่งต่าง ๆ อย่างผิวเผิน คิดตามเหตุผลและคิดแบบกุศล ทำให้เรารู้จักเลือกรับรู้ อารมณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบภายนอก และคิดใคร่ครวญพิจารณาอารมณ์นั้น ๆ และเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2551, หน้า 29) จะเห็นได้ว่าการเลือกวรรณคดีที่มีตัวละครแสดงออกถึงหลักการพัฒนาตนเองตามหลักโยนิโสมนสิการสัมปทาเพื่อเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังให้ผู้เรียนใช้หลักธรรมดังกล่าวมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคต เช่น มะกะโท มีความสามารถในการแก้ปัญหาจำนวนเบี่ยงที่ได้จากสมเด็จพระร่วงเจ้าซึ่งมีจำนวนน้อยผู้ชายจึงไม่สามารถขายเมล็ดพันธุ์ผักกาดให้แก่มะกะโทได้ มะกะโทจึงกล่าวว่าเราเอาแต่พอดิตนี้เดียว จากนั้นจึงแก้ปัญหาด้วยการเอาน้ำจุ่มน้ำลายแล้วจุ่มลงไปในกระถายเมล็ดพันธุ์ผักกาด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด

จากการศึกษาความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กในวรรณกรรมคัดสรรในหนังสือเรียนนั้น ทำให้เห็นว่า ความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติดังกล่าวเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดความทุกข์ในการดำเนินชีวิต ส่วนการศึกษาหลักทางพุทธศาสนานั้นจะช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าใจเหตุแห่งความทุกข์ และสามารถหาวิธีเพื่อดับทุกข์ โดยการพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักธรรมในมรรคมีองค์ 8 หรือ มรรค 8 คือ หนทางดับความทุกข์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอริยสัจ ดังนั้นการนำวรรณคดีที่มีเนื้อหาสาระนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกถึงความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กมาบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะช่วยให้นักเรียนมองให้เป็น คิดให้เป็น เกิดสติปัญญา และมีคุณธรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาและจัดการชีวิต เพราะในสังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลง หน้าที่ของการจัดการศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยนำหลักทางพุทธศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาไตร่ตรองเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในมิติต่าง ๆ เพราะเมื่อบุคคลดีแล้วย่อมช่วยพัฒนาหรือสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ศึกษาวรรณกรรมในแง่ของข้อคิดหรือคุณค่าที่เกิดขึ้นจากผลของการกระทำของตัวละคร เพื่อชี้แนะให้ผู้อ่านเห็นว่าพฤติกรรมที่ตัวละครแสดงออกมานั้นไม่ว่าจะเป็นด้านลบหรือด้านบวก นั้นสามารถนำมาใช้เป็นแง่คิดและเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

ศึกษาพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อให้เห็นการ แสดงออกของตัวละครในมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

รายการอ้างอิง

- ชนิตา แดงอุดม. (2562). การวิเคราะห์ทฤษฎีต้นทุนทางจิตวิทยาและแนวทางประยุกต์ใช้ในกลุ่มเด็กและเยาวชน. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 14(3), 1-14.
- เชน นคร. (2562). บูรณาการจิตวิทยามนุษยนิยมกับไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาตน. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 2(1), 94-105.
- นิตยา วรรณกิตร์. (2559). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. อินทนิล.
- ประยุทธ์ ปยุตโต. (2551). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. เคล็ดไทย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2540). *พัฒนาการวรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรียม ศรีทอง. (2542). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน: ศาสตร์แห่งการพัฒนาชีวิตและสังคม*. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. เสมารธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาศึกษา ปีที่ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 4* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนํ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนํ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนํ้า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.